

Наталія Приймак

студент другого курсу факультету філології і журналістики Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка,
natalipryimak04@gmail.com

СТРІЛЕЦЬКА ПОЕЗІЯ ЛЕВА ЛЕПКОГО: ОСОБЛИВОСТІ ВЕРСИФІКАЦІЇ

Левко Лепкий відомий кожному свідомому українцеві не тільки як командир кінноти Українських Січових Стрільців, а й як поет, композитор, публіцист, драматург, майстер епістолярного жанру, проте найбільшою мірою його ім'я асоціюється зі співцем стрілецької слави. Для багатьох ця людина є живою легендою, про яку розказувало старше покоління. «... Сам Лев Лепкий («Льоньо», як називали його друзі), завжди умів бути душею товариства, ніколи не прагнув, щоб його ім'я було на першому місці» [2, с. 5]. Проте постать брата Богдана Лепкого належить до кагорти людей сильних духом, талановитих, відомих, не тільки в Україні, а й поза її межами. Л. Лепкий з тих чоловіків, що, попри всі негаразди, завжди зберігали життєвий оптимізм.

Стрілецька поезія базується на тлі спогадів, котрі охоплюють боротьбу за українську державність та незалежність загонів Січових Стрільців від початку Першої світової війни і аж до поразки Визвольних змагань. «Стрілецькі спогади – яскравий документ української мемуаристики не тільки тому, що свідчень очевидців про цю героїчну сторінку нашої історії не так уже й багато, а передовсім через те, що попри строго документальну основу вони передають атмосферу того часу, настрої людей» [2, с. 7-8].

Народні обробки стрілецьких пісень Лева Лепкого становлять не так кількісну характеристику, де поет виступив автором слів і мелодій трішки більше 10 творів, як якісну спадщину у списку стрілецьких пісень України.

Лірика Лева Лепкого ґрунтувалася на життєдайних джерелах народної пісні з її бадьорими й гумористичними нотками, а також орієнтувалася на патріотичну лірику І. Франка. Відомо бо, що остання тринадцята збірка І. Франка під вимовною назвою «Вірші на громадські теми» писалася саме для цієї цільової аудиторії. З цього огляду поет-січовик захищав задум громадсько-

активного мистецтва, а разом із тим доктрину прав людини й народу. Його ліричний герой з об'єкта жалю та співчуття стає суб'єктом історії, її творцем та персонажем. Цей герой – свідомий українець і борець, незламно переконаний у правдивості своїх ідей, зворотного шляху не розуміє так само, як і не знає сумнівів.

Поезія-молитва «Нехай ім'я Твоє святиться» перейнята глибоко патріотичними почуттями, вона перегукується із «Молитвою за Україну» О. Кониського. Тут поет молиться за Україну та загиблих побратимів по зброї, біблійні образи забарвлює національним колоритом, наснажує новою виразністю. Митець прославляє Україну, піклуючись, щоб її ім'я було освячене й ніколи не зникло з карти народів світу, адже його Вітчизна пережила немало страждань, здобувала свою незалежність упродовж багатьох років і битв, кров'ю і потом своїх дочок і синів освячувала омріяну волю. «Нехай ім'я Твоє святиться» – вірш, що написаний в силабо-тонічній системі віршування, перехресним римуванням, тут наявна в першому і третьому рядках жіноча рима, а в другому і четвертому – чоловіча; також точна рима присутня в другому і четвертому рядках; багату риму спостерігаємо в першому і третьому рядках (святиться – Україно), бідною – видається у другому та четвертому (кров – любов). Вірш написаний чотиристопним ямбом.

НехАй ім'Я ТвоЄ святИться,	˘ – / ˘ – / ˘ – / ˘ – / ˘
Ті жЕртки, трУд і крОв.	˘ – / ˘ – / ˘ –

У поезії «Гей, видно село» через фольклорні образи та ритми, що базуються на коломийкових та вільних розмірах, Лев Лепкий досягає митецької майстерності. Проявляється вона й у повторах фраз чи звуконаслідуванні. Використовуючи традиційні звороти, повтори, поет надає їм у контексті неповторного звучання, завдяки трансформації перетворює службові частини мови в потрібні смислові вирази, викликає певні образні й мовленнєві асоціації. Автор знайшов та ужив слова, потрібні для зображення точного вираження простого смислу, для відтворення певного настрою. У цій здатності поета дослідники вбачають дві тенденції: прагнення до максимальної точності і

створення ефекту від слова, фрази, вигуків. Зображення походу війська січових стрільців, які «йдуть за Україну воювати», та звернення січовиків із запрошенням до селянських хлопців долучитися до них, щоб «славу мати...» звучали закликком 100 років тому. Їх актуальність і нині поза сумнівом силою історичних обставин – російсько-українських відносин ХХІ століття. Заклик захистити рідний край від ворогів, возвеличити мужність, завзятість, віру січових стрільців у правдивості їх боротьби мотивує і нинішню молодь в Україні.

Елегійний романс «Маєва нічка» мав свою історію написання. Під час навчання у Бережанській гімназії Левко Лепкий був членом гуртка мандоліністів. Саме для цього гуртка майбутній митець написав «Маєву нічку», яка згодом стала улюбленою піснею січових стрільців. Лірична пісня митця пройнята надзвичайною ніжністю. У суворих умовах війни кожному молодому стрільцеві зігрівали душу спогади про кохану дівчину, і саме тоді звучали слова:

Маєва нічка леготом дише,
 Ген співа словейко,
 Пісня кохання до сну колише,
 Ой люлі, моє серденько.
 Ой люлі, люлі, люлі,
 Спи, серце моє, спи,
 До сну колишуть туї,
 Ой люлі, серце моє.

«Маєву нічку» написано у тонічній системі віршування; твір має перехресне римування; використано жіночу точну риму.

Поезія Лева Лепкого «Ми йшли, кервавились в боях» відкрито й правдиво свідчить про трагізм Першої світової війни і людські жертви, про ту руйнацію, про надію й розчарування, що супроводжували борців України у їх змаганнях за омріяну незалежність, здобуту й втрачену. Поет із болем «озвучує» страхітливі наслідки поразки, акцентує образи й почуття – великий душевний біль, жаль та драматизм. У поезії автор змалював стрілецьку дружбу, взаємовиручку, моральний дух побратимів у важких умовах війни, мужність, почуття

відповідальності. Не менш вагомим месиджем цього вірша була незнищенність палкої любові до України, мрія про українську державу, яку січові стрільці виборювали, не шкодуючи життя. «Ми йшли, керувались в боях» написано верлібром.

Стрілецька поезія Лева Лепкого була життєдайною оазою в безмірній пустелі боротьби українців за свободу. В українському письменстві вона привертає увагу читача красою змісту, героїчною тематикою, милозвучністю. Отже, стрілецька спадщина цього великого генія, хоч і невелика за обсягом, написана в різних системах віршування; має розмаїті рими, як багаті, так і бідні, точні і неточні, жіночі й чоловічі; написана розмаїтими віршовими стопами. Поезія, хоч і стосується однієї і тієї ж теми, проте має свої відчутні особливості, що надають поетичній творчості унікальності та неперевершеності. Годимося з висновком Володимира Качкана про те, що «січове стрілецтво залишило в національній історії глибокий слід і понині дивує вчених-істориків, культурологів своєю появою, змістом» [3, с. 22]. З кожним віршем для уважного читача з новою силою відкривається непересічний талант Лева Лепкого і полонить тим чаром романтики і віри, що завжди супроводжувала і супроводжує змагання українців за волю, за гідність, за державу.

Список використаної літератури

1. Гнідан О. Д. Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст. Кн. 2. Київ: Либідь, 2006. 496 с.
2. Лепкий Л. Твори / упоряд. В. Подуфалий. Тернопіль, 2001. 296 с.
3. Лев Лепкий в історії української культури / за ред. М. П. Ткачука. Тернопіль, 1999. 124 с.
4. Лепкіана Уляни Скальської / упор. Я. Коземчук. Івано-Франківськ: Грань, 2002. 140 с.